

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ M. J.**, bývajúceho v K., **2/ M. J.**, bývajúcej v K., zastúpených advokátskym združením A. advokátska kancelária, so sídlom v K., proti žalovaným **1/ R., s.r.o.**, so sídlom v K., IČO: X., zastúpenej JUDr. Š. S., advokátom so sídlom v K., **2/ F. T.**, bývajúcemu v S.S., **3/ A. T.**, bývajúcej v S., zastúpeným JUDr. M. K., advokátom so sídlom v K., **o určenie vlastníckeho práva**, vedenej na Okresnom súde Košice – okolie pod sp. zn. 7 C 232/2010, o dovolaní proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 11. júna 2013 sp. zn. 5 Co 399/2012, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 11. júna 2013 sp. zn. 5 Co 399/2012 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobcovia 1/ a 2/ sa v konaní domáhali určenia, že sú v celosti bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností v katastrálnom území S., ktoré sú v registri C katastra nehnuteľností vedené na liste vlastníctva č. X. ako dom súpisné č. X. na parcele č. X., parcela č. X. – zastavané plochy a nádvoria vo výmere X. m² a parcela č. X. – záhrady vo výmere X. m² (ďalej len „nehnuteľnosti“). Tvrdili, že so žalovanou 1/ uzatvorili 15. októbra 2008 kúpnu zmluvu o prevode nehnuteľností za kúpnu cenu 1 440 000 Sk (ďalej len „kúpna zmluva“). Podľa ich názoru ide o právny úkon simulovaný, a preto absolútne neplatný. Nie je totiž prejavom skutočnej vôle konajúcich – pri jej uzatváraní si obe zmluvné strany boli vedomé, že kúpnu zmluvu neuzatvárajú vážne, s úmyslom reálneho prevodu a nadobudnutia vlastníctva. Kúpna zmluva nebola uzatvorená slobodne, vážne, určito a zrozumiteľne. Na bližšie vysvetlenie uviedli, že žalovaná 1/ ich požiadala o pomoc v súvislosti s jej podnikateľskými aktivitami a navrhla, aby dočasne na ňu previedli vlastníctvo nehnuteľností.

Podľa vyjadrenia žalobcov bola kúpna zmluva uzatvorená iba naoko a mala žalovanej slúžiť na to, aby sa pri rokovaniach s tretími subjektmi mohla prezentovať ako vlastníčka nehnuteľností. Účastníci kúpnej zmluvy zároveň uzatvorili aj ústnu dohodu, v zmysle ktorej nebude podaný návrh na vklad kúpnej zmluvy do katastra nehnuteľností. Napokon spolu s kúpnu zmluvou uzatvorili aj zmluvu o budúcej zmluve týkajúcej sa spätného prevodu nehnuteľností na žalobcov v lehote do 16. novembra 2008. Žalovaná 1/ im kúpnu cenu za nehnuteľnosti nikdy nevyplatila, nepristúpila k spätnému predaju nehnuteľností, na základe kúpnej zmluvy podala návrh na vklad do katastra nehnuteľností a neskôr (v katastri už vedená ako vlastníčka) previedla nehnuteľnosti na žalovaných 2/ a 3/.

Žalovaná 1/ žiadala žalobu zamietnuť ako neopodstatnenú. Podľa jej názoru má kúpna zmluva všetky náležitosti, obsahuje prejavy skutočnej vôle jej účastníkov a ani z iných dôvodov nejde o absolútne neplatný úkon. Nehnuteľnosti nadobudla v súlade so zákonom a v súlade so zákonom ich aj potom previedla na žalovaných 2/ a 3/.

Žalovaní 2/ a 3/ žiadali žalobu zamietnuť. Aj podľa ich názoru je kúpna zmluva platná. Rovnako je platný aj neskorší právny úkon, na základe ktorého nadobudli od žalovanej 1/ vlastníctvo nehnuteľností.

Okresný súd Košice – okolie rozsudkom z 25. júna 2012 č.k. 7 C 232/2010-172 žalobu zamietol. V odôvodnení uviedol, že na základe výsledkov vykonaného dokazovania riešil ako prejudiciálnu otázku platnosti kúpnej zmluvy. Dospel k záveru, že kúpna zmluva nie je absolútne neplatná. Obe zmluvné strany v nej slobodne, určito a zrozumiteľne a s vážnym úmyslom dosiahnuť prevod nehnuteľností vyjadrili svoju skutočnú vôľu. Bolo preukázané, že žalobcovia uzatvorili kúpnu zmluvu za účelom poskytnutia pôžičky M. M. z finančných prostriedkov získaných z kúpnej ceny nehnuteľností. Túto skutočnosť potvrdzuje údaj o čísle účtu, na ktorý bola zaplatená prevažná časť kúpnej ceny (išlo o účet syna M. M.). Žalobcovia popri kúpnej zmluve uzatvorili so žalovanou 1/ aj zmluvu o budúcej kúpnej zmluve, ktorou dohodli spätný prevod nehnuteľností za rovnakých podmienok a po uzavretí kúpnej zmluvy prevzali 22. októbra 2008 na katastrálnom úrade kúpnu zmluvu s vyznačenou doložkou o povolení vkladu do katastra a tiež list vlastníctva, na ktorom bola žalovaná vedená ako vlastníčka. Žalobcovia teda museli vedieť, že na základe kúpnej zmluvy došlo aj právne k prevodu vlastníctva. V konaní nebolo preukázané, že by žalobcovia pri uzatváraní kúpnej

zmluvy konali neslobodne, pod nátlakom. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p., § 149 ods. 1 O.s.p., § 150 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 prvá veta O.s.p.

Proti tomuto rozsudku podali žalobcovia odvolanie, v ktorom zopakovali ich dovtedajšie tvrdenia o dôvodoch zakladajúcich absolútnu neplatnosť kúpnej zmluvy. Podľa ich názoru súd prvého stupňa nevykonal náležité dokazovanie, nevyhovel všetkým ich návrhom na vykonanie dokazovania a z vykonaného dokazovania nevyvodil správne skutkové závery. Nezohľadnil závažné rozpory vo výpovediach jednotlivých svedkov a prehliadol, že kúpna zmluva bola uzatvorená v rozpore s dobrými mravmi – kúpna cena v nej uvedená bola podstatne nižšia ako skutočná hodnota nehnuteľností. Náležite tiež nezohľadnil zlý psychický stav žalobcu 1/, ktorý mal tiež negatívny dopad na jeho konanie a vôľu prejavenu v kúpnej zmluve. Napadnutému rozhodnutiu vytkli, že súd sa v odôvodnení dostatočne nevyrovnal s dôvodom existencie zmluvy o budúcej zmluve; je totiž úplne nelogické, aby predávajúci, ktorý chce svoju nehnuteľnosť predáť za dohodnutú kúpnu cenu naozaj „vážne“, zároveň trval na podpísaní zmluvy o budúcej zmluve, podľa ktorej sa mu má nehnuteľnosť po vrátení kúpnej ceny vrátiť späť. Súd tiež zanedbal vyhodnotenie, akú úlohu zohrával M. M. v celej majetkovej záležitosti. Zastávali názor, že žalovaná 1/ sa na základe absolútne neplatnej kúpnej zmluvy nemohla stať vlastníčkou nehnuteľností, preto nehnuteľnosti nemohla ďalej previesť na žalovaných 2/ a 3/. Žalobcovia 1/ a 2/ sú vzhľadom na to naďalej ich vlastníckmi. Dodali, že súd prvého stupňa nesprávne rozhodol aj o trovách konania.

Žalovaní 1/ až 3/ žiadali, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, lebo odvolanie nie je podané dôvodne.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 11. júna 2013 sp. zn. 5 Co 399/2012 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). Konštatoval, že prvostupňový súd správne zistil skutkový stav veci, správne ju právne posúdil, odôvodnenie jeho rozhodnutia má podklad v zistení skutkového stavu a odvolací súd sa s ním v celom rozsahu stotožnil. Podľa názoru odvolacieho súdu žalobcovia neopodstatnene v odvolaní uplatnili odvolacie dôvody v zmysle § 205 ods. 2 písm. c/, d a f/ O.s.p., t.j. že súd neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, že dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a, napokon, že jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Súdom

prvého stupňa vykonané dôkazy boli dostatočným podkladom na úplne zistenie skutkového stavu, čo je nepochybne zrejmé z obsahu spisu. Námietka žalobcov, že súd nedostatočne zistil skutkový stav potrebný na rozhodnutie vo veci je neopodstatnená, a to už len preto, lebo účastníci a ich zástupcovia na pojednávaní 25. júna 2012 po poučení podľa § 120 ods. 4 O.s.p. uviedli, že nemajú žiadne ďalšie návrhy na dokazovanie a na uvedenom pojednávaní bolo vyhlásené uznesenie, ktorým bolo dokazovanie vyhlásené za skončené. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku jednoznačne vyplýva, že súd vzal do úvahy iba skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, resp. vyšli počas konania najavo a neopomenul žiadnu skutočnosť, ktorá z vykonaných dôkazov vyplynula, resp. vyšla počas konania najavo. Skutkové zistenia súdu prvého stupňa nie sú založené na chybnom hodnotení dôkazov, nie je logický rozpor v hodnotení dôkazov, príp. poznatkov, ktoré vyplynuli z prednesov účastníkov resp., ktoré vyšli najavo inak, z hľadiska závažnosti, zákonnosti, pravdivosti a vierohodnosti a výsledok hodnotenia dôkazov, ktoré vykonal, zodpovedá tomu, čo bolo zistené postupom podľa § 132 až § 135 O.s.p. K vecne správnym a výstižným dôvodom uvedeným v rozsudku odvolací súd dodal, že žalobcovia mohli na súde uplatniť svoje práva zo zmluvy o budúcej kúpnej zmluve, v lehote ale nepodali žalobu o nahradenie prejavu vôle, ani neodstúpili od kúpnej zmluvy (§ 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Napokon, po konštatovaní, že súd prvého stupňa rozhodol správne aj o trovách konania, odvolací súd rozhodol o trovách odvolacieho konania.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia v celom rozsahu dovolanie s tým, že im v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), lebo napadnuté rozhodnutie nedáva dostatočnú odpoveď na všetky odvolacie argumenty. Rozhodnutie odvolacieho súdu okrem toho, že vychádza z neúplne zisteného skutkového stavu, čo malo za následok nesprávne rozhodnutie (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), spočíva aj na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Zopakovali skutkové okolnosti, za ktorých uzatvorili kúpnu zmluvu a podčiarkli tú skutočnosť, že skutočným úmyslom nikoho z konajúcich nebolo dosiahnuť prevod vlastníctva nehnuteľností. O tom svedčia aj výsledky vykonaného dokazovania, ktoré ale súdy nesprávne vyhodnotili. V skutočnosti teda nešlo o kúpnu zmluvu, ale skôr o akúsi finančnú výpomoc (výpožičku, záloh, prípadne zabezpečovací prevod práva). Nesprávne je aj rozhodnutie o trovách konania. Možnosť konať pred súdom im bola odňatá aj tým, že im pred rozhodnutím odvolacieho súdu nebolo doručené vyjadrenie žalovanej 1/ k ich odvolaniu, v dôsledku čoho nemali možnosť vyjadriť sa k nemu. Napadnuté rozhodnutie preto žiadali zrušiť.

Žalovaná 1/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že dovolanie smeruje proti vecne správne rozhodnutiu, ktoré je dostatočne odôvodnené. Rozhodnutie spočíva na úplných skutkových zisteniach, ktoré boli súdmi správne právne posúdené. Skutočnosť, že žalobcom nebolo doručené na zaujatie stanoviska vyjadrenie žalovanej 1/ k ich odvolaniu, nemá za následok odňatie ich možnosti pred súdom konať. Žiadala napadnuté dovolanie odmietnuť ako procesne neprípustné.

Žalovaní 2/ a 3/ aj v dovolacom konaní zopakovali, že kúpna zmluva má všetky náležitosti a obsahuje prejavy skutočnej vôle konajúcich. Súd prvého stupňa pri riešení prejudiciálnej otázky jej platnosti dospel v súlade so zákonom k správne záveru, že nejde o neplatný právny úkon. Potvrdzujú to jednoznačne výsledky vykonaného dokazovania. Nehnutelnosti im preto žalovaná 1/ previedla do ich vlastníctva právne účinným spôsobom. Dovolanim napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je dostatočne odôvodnené a založené na vecne správnych skutkových a právnych záveroch. Z týchto dôvodov žiadali procesne neprípustné dovolanie „zamietnuť“.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

1. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny

súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Na rozdiel od odvolania (riadneho opravného prostriedku), ktorým možno napadnúť ešte neprávoplatné rozhodnutie, ide v prípade dovolania o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno – iba v prípadoch Občianskym súdnym poriadkom výslovne stanovených – napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť. Občiansky súdny poriadok vychádza z tejto mimoriadnej povahy dovolania a v nadväznosti na to aj upravuje podmienky, za ktorých je dovolanie prípustné. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach túto osobitosť (a mimoriadnosť) dovolania často vysvetľuje konštatovaním, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

Z relevantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť nevyhnutne v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. Vo všeobecnosti pre použitie mimoriadnych opravných prostriedkov platí, že sú prípustné iba vo výnimočných prípadoch. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát vyslovil nezlučiteľnosť mimoriadneho opravného prostriedku s princípom právnej istoty, a konštatoval porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo (len) z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci (porovnaj *Roseltrans proti Rusku*, rozsudok z roku 2005). Vo veci *Abdullayev proti Rusku* (rozsudok z roku 2010) ESLP zdôraznil, že v záujme právnej istoty zahrnutej v čl. 6 Dohovoru by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať „nedotknuté“. K ich zrušeniu by preto malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných, hrubých a podstatných väd. Podľa názoru ESLP v žiadnom prípade však za takú vadu nemožno označiť skutočnosť, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory [viď napríklad *Sutyazhnik proti Rusku* (rozsudok z roku 2009) alebo *Bulgakova proti Rusku* (rozsudok z roku 2007)]. Princíp právnej istoty tu môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri *Ryabykh proti Rusku*, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny

system”, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009).

Pri uplatnení tézy, vyplývajúcej z rozhodnutí ESLP, podľa ktorej rozhodnutia súdov predstavujúce *res iudicata* „majú zostať nedotknuté“, treba prípady možnosti prelomenia záväznosti a nezmeniteľnosti právoplatných rozhodnutí hľadiť ako na výnimky z tejto zásady. Aj Občiansky súdny poriadok upravuje takto podmienky prípustnosti dovolania a prípady, v ktorých možno právoplatné rozhodnutie napadnúť dovolaním, považuje len za výnimku zo zásady jeho záväznosti a nezmeniteľnosti. Právnu úpravu, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade vykladať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad.

Treba dodať, že ak mimoriadny opravný súd „koná a rozhoduje napriek tomu, že neboli splnené zákonom ustanovené predpoklady prípustnosti na jeho postup v opravnom konaní [čl. 46 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 51 ods. 1 ústavy] a prelomí právoplatnosť napadnutého rozhodnutia súdu nižšieho stupňa, porušuje základné právo na súdnu ochranu toho účastníka, ktorý sa po rozhodnutí opravného súdu v takom prípade dostáva do nepriaznivejšej pozície, než v ktorej bol pred takým rozhodnutím opravného súdu. Porušenie princípov spravodlivého procesu spočíva preto v takom postupe a rozhodnutí mimoriadneho opravného súdu, ktorými sa nad rámec zákonných predpokladov prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku zrušuje právoplatné rozhodnutie a vec účastníka sa dostáva opäťovne pred súd, ktorý musí o veci znovu konať a rozhodovať, pretože to vytvára opäťovne stav právnej neistoty, ktorá už bola nastolená právoplatným rozhodnutím súdu nižšieho stupňa“ (II. ÚS 172/03).

2. Dovoláním žalobcov je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. V zmysle ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Dovolanie je tiež prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné aj proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu,

alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

V prejednáwanej veci dovolanie nesmeruje proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), ale proti takému potvrdzujúcemu rozsudku, ktorý nemá znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.; najvyšší súd dosiaľ v tejto veci nerozhodoval, preto ani nevyslovil záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Prípustnosť podaného dovolania preto z § 238 O.s.p. nevyplýva.

3. So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p., ktoré ukladá dovolaciemu súdu povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, v ktorom došlo k niektorej z procesných vád uvedených v § 237 O.s.p., sa dovolací súd neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z vád vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené v časopise *Zo súdnej praxe* pod č. 38/1998 a č. 23/1998). Osobitne ale treba zdôrazniť, že pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania žalobcov preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

4. Žalobcovia v dovolaní namietajú, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv – vid' napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

5. K tej časti dovolania, v ktorej žalobcovia namietajú, že rozhodnutie odvolacieho súdu je v napadnutej časti nepreskúmateľné a že táto nesprávnosť zakladá procesnú vadu konania uvedenú v § 237 písm. f/ O.s.p., a teda aj prípustnosť ich dovolania podľa tohto ustanovenia, dovolací súd uvádza nasledovné:

Dovolatelia v súvislosti s tvrdením procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. namieta porušenie jej práva na spravodlivý súdny proces. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je tiež právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva totiž aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Vada nedostatku dôvodov rozhodnutia sama osebe (pri inak správnom rozhodnutí) nemusí (ale) disponovať potrebnou ústavnoprávnou intenzitou smerujúcou k porušeniu označených práv (III. ÚS 228/06, I. ÚS 53/10, III. ÚS 99/08).

Vada konania uvedená v § 237 písm. f/ O.s.p. znamená vždy porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru. To však neznačí, že by zároveň nevyhnutne platil aj opak, teda to, že každé porušenie práva na spravodlivý súdny proces dosahuje intenzitu (až) vady konania v zmysle § 237 O.s.p. Ústava neupravuje, aké dôsledky majú jednotlivé procesné nesprávnosti, ku ktorým v praxi dochádza v konaní pred súdmi, ani nestanovuje predpoklady ich možnej nápravy v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavne garantovaného práva na súdnu ochranu obsahuje Občiansky súdny poriadok, ktorý vo svojich ustanoveniach predpokladá aj možnosť vzniku určitých procesných pochybení súdu v občianskom súdnom konaní, a v nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky týchto pochybení upravuje aj predpoklady a podmienky, za ktorých možno v dovolacom konaní napraviť procesné nesprávnosti konania na súdoch nižších stupňov. Najzávažnejším procesným vadám konania, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p., pripisuje Občiansky súdny poriadok osobitný význam – vady tejto povahy považuje za okolnosť zakladajúcu prípustnosť dovolania (viď § 237 O.s.p.) a zároveň tiež za prípustný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Aj niektorým ďalším procesným vadám konania nedosahujúcim stupeň závažnosti procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. pripisuje Občiansky súdny poriadok význam, avšak inej váhy. Iné vady, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci („iné vady“) považuje totiž – na rozdiel od procesných väd vymenovaných v § 237 O.s.p. – (len) za relevantný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), pričom však vady tejto povahy prípustnosť dovolania nezakladajú.

Pri zvažovaní dôsledkov zistených procesných nesprávností treba mať vždy na zreteli, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý smeruje proti už právoplatnému rozhodnutiu, vykazujúcemu atribúty záväznosti a nezmeniteľnosti (§ 159 ods. 1 O.s.p.). Z tohto hľadiska dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle k stretu dvoch základných práv (resp. ústavných princípov). Ide jednak o právo na spravodlivý súdny proces (tiež v nadväznosti na požiadavku odôvodnenia rozhodnutia súdu v súlade s § 157 ods. 1 a 2 O.s.p.), jednak o zásadu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty vyplývajúci z čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorý do určitej miery obmedzuje právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, treba rozhodujúce otázky v dovolacom konaní posúdiť aj z pohľadu vzájomného vzťahu oboch týchto ustanovení. Daná procesná situácia musí byť totiž vyriešená z pohľadu oboch dotknutých ústavných článkov tak, aby boli zachované označené ústavné práva (porovnaj I. ÚS 252/05 a aktuálne tiež IV. ÚS 481/2011).

V prejednávanej veci najvyšší súd nemohol brať na zreteľ len žalobcami zdôrazňované právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ale musel dbať o to, aby zachoval ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a ústavným princípom právnej istoty, ktorý bol vyjadrený právoplatnými rozsudkami súdov nižších stupňov. Dovolací súd pri riešení otázky prípustnosti podaného dovolania nemohol nedať prednosť ústavnému princípu právnej istoty, lebo dovolateľkou namietaný nedostatok odôvodnenia rozhodnutí nevykazoval znaky odňatia možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Dovoláním napadnuté rozhodnutie uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská procesných strán k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania a právne predpisy, z ktorých vyvodil svoje právne názory vysvetlené v odôvodnení. Za vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv žalobcov.

Judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) považuje nepreskúmateľnosť rozhodnutia za tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorá prípustnosť dovolania nezakladá. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je názor zaujatý v uvedenom judikáte naďalej plne opodstatnený aj v prejednávanej veci a dovolací súd ani v danom prípade nemá dôvod odkloniť sa od tohto názoru. Na závere, že nepreskúmateľnosť nezakladá procesnú vadu konania zotrval vec prejednávajúci senát najvyššieho súdu vždy dôsledne a bezvýnimočne (viď napríklad uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 138/2010, 3 Cdo 49/2011, 3 Cdo 165/2011, 3 Cdo 84/2012). Právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu nižšieho stupňa ako dôvodu zakladajúceho (iba) tzv. inú vadu konania pritom vyplýva aj z rozhodnutí ďalších senátov najvyššieho súdu (porovnaj napríklad sp. zn. 1 Cdo 140/2009, 1 Cdo 181/2010, 2 MCdo 18/2008, 2 Cdo 83/2010, 4 Cdo 310/2009, 5 Cdo 290/2008, 5 Cdo 216/2010, 7 Cdo 52/2011 a 7 Cdo 109/2011 a 1 ECdo 10/2014).

Správnosť takého nazerania na problematiku nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia a jej dôsledkov potvrdzujú tiež rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) o sťažnostiach proti tým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré zotrvali na právnych záveroch súladných s R 111/1998 (viď rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 184/2010, III. ÚS 184/2011, I. ÚS 264/2011, I. ÚS 141/2011, IV. ÚS 481/2011, III. ÚS 148/2012, IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 208/2012, IV. ÚS 90/2013). Dovolací súd

osobitne poukazuje na to, že ústavný súd v náleze z 30. januára 2013 sp. zn. III. ÚS 551/2012 konštatoval, že „sa väčšinovým názorom svojich senátov priklonil k tej judikatúre najvyššieho súdu, ktorá prijala záver, že nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“. Ústavný súd v uznesení z 27. marca 2014 sp. zn. IV. ÚS 196/2014 zotrval „na opakovane vyslovenom závere (napr. IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012) o ústavnej udržateľnosti názoru najvyššieho súdu, podľa ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.“.

Vzhľadom na to, že senát dovolacieho súdu, ktorý koná a rozhoduje v tejto veci, sa riadi judikátom R 111/1998, nemusel by v zásade odôvodňovať, prečo sa od neho neodkláňa. So zreteľom na dovolaciu argumentáciu ale napriek tomu uvádza nasledovné:

5.1. I keď Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 ods. 1 O.s.p.) a právnou úpravou občianskeho súdneho konania dbá o to, aby rozhodnutie súdu bolo vecne správne a spravodlivé, predsa len nemôže zabezpečiť, že každé konanie bude v plnom rozsahu zodpovedať jeho ustanoveniam a že súdmi bude vždy rozhodnuté iba správne. Možnosť dosiahnutia nápravy nesprávností, ku ktorým môže v praxi dôjsť, vytvára Občiansky súdny poriadok systémom riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov (odvolanie, návrh na obnovu konania, dovolanie, mimoriadne dovolanie).

Nesprávnosťou rozhodnutia je aj jeho nepreskúmateľnosť. Pokiaľ sa súd dopustí tejto nesprávnosti a svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodní, neodníma tým účastníkovi konania možnosť realizovať jeho procesné oprávnenia. Účastník odvolacieho konania má v prípade, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za nedostatočne odôvodnené, nepreskúmateľné alebo arbitrárne, zachované procesné oprávnenie poukazovať na tieto nedostatky rozhodnutia a domáhať sa nápravy; za podmienok stanovených v zákone môže podať dovolanie (§ 240 ods. 1 O.s.p.). Občiansky súdny poriadok mu nebráni v dovolaní namietat' všetky nesprávnosti postupu, rozhodovania a rozhodnutia odvolacieho súdu; ničím neobmedzuje jeho možnosť argumentovať aj tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je náležite odôvodnené, dôvody rozhodnutia nie sú dostatočne vysvetlené alebo sú vyjadrené nezrozumiteľne,

prípadne sú neúplné, nepresvedčivé alebo nepodložené priebehom a výsledkami konania. Na druhej strane Občiansky súdny poriadok právnou úpravou dovolania a dovolacieho konania nezaručuje, že každé podané dovolanie bude vždy prípustné a že dovolateľ bude v konaní pred najvyšším súdom úspešný. V dovolacom konaní totiž argumentácia dovolateľa takéhoto obsahu a takejto povahy naráža na Občianskym súdnym poriadkom stanovené obmedzenia práva na súdnu ochranu, ktoré vyplývajú z právnej úpravy prípustnosti dovolania (§ 236 a nasl. O.s.p.). Rámec, ktorý je vymedzený týmito obmedzeniami, nesmie dovolací súd prekročiť.

5.2. Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 238 vymenúva znaky tých rozsudkov odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie procesne prípustné. Z právnej úpravy obsiahnutej v danom ustanovení je zrejmé, že zákonodarca v nej – zohľadňujúc mimoriadny charakter dovolania a možné dôsledky zrušenia rozhodnutia dovolacím súdom – vyjadril na jednej strane vôľu, aby určité rozsudky (výnimočne) napriek tomu, že už nadobudli právoplatnosť, mohli byť predmetom preskúmania v dovolacom konaní (viď § 238 ods. 1 až 3 O.s.p.). Na druhej strane tým ale zároveň vyjadril vôľu, aby iné rozsudky (než sú ním výslovne uvedené) nemohli byť predmetom preskúmania v dovolacom konaní.

V preskúmvanej veci je dovolaním napadnuté potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu. Občiansky súdny poriadok v § 238 z možnosti dovolacieho prieskumu vylučuje taký potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nemá znaky uvedené v tomto ustanovení. Vzhľadom na zámer zákonodarcu, aby potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu neuvedený v § 238 nebolo možné podrobiť dovolaciemu prieskumu (i keby prípadne spočíval na nesprávnej aplikácii alebo interpretácii zákona), bolo by nielen nelogické a v rozpore s výnimočnou povahou dovolania, ale aj z materiálneho hľadiska neakceptovateľné, pokiaľ by právnou úpravou obsiahnutou v § 237 písm. f/ O.s.p. vyjadril zároveň („súbežnú“) vôľu zabezpečiť účastníkovi konania možnosť dovolacieho prieskumu v prípade takého potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu neuvedeného v § 238 O.s.p., ktorý možno (azda aj alebo pravdepodobne) spočíva na úplne správnych záveroch, o ich správnosti sa ale nedá celkom presvedčiť a v dovolacom konaní ju nemožno do všetkých detailov preveriť, lebo odvolací súd svoje závery v odôvodnení potvrdzujúceho uznesenia nevyjadril spôsobom absolútne jasným, určitým, presvedčivým alebo relevantnú problematiku plne vyčerpávajúcim.

5.3. Základná idea mimoriadnych opravných prostriedkov vychádza z toho, že právna istota a stabilita nastolené právoplatným rozhodnutím sú v právnom štáte narušiteľné len mimoriadne a výnimočne.

Úspešné uplatnenie tohto mimoriadneho opravného prostriedku dovolateľom je podmienené (primárnym) záverom dovolacieho súdu, že dovolanie je procesne prípustné a až následným (sekundárnym) záverom dovolacieho súdu, že tento opravný prostriedok je aj opodstatnený. Pokiaľ dovolací súd nedospeje k uvedenému (primárnemu) záveru, platná právna úprava mu neumožňuje postúpiť v dovolacom konaní ďalej a pristúpiť až k posúdeniu napadnutého rozhodnutia a konania, v ktorom bolo vydané; pokiaľ by dovolací súd posudzoval správnosť rozhodnutia napadnutého procesne neprípustným dovolaním, porušil by zákon. Ak preto dovolací súd dospeje k záveru, že dovolanie je procesne neprípustné, musí tento opravný prostriedok odmietnuť bez toho, aby sa zaoberal správnosťou napadnutého rozhodnutia.

Pre opačný prístup dovolacieho súdu – (primárne) posúdenie rozhodnutia z hľadiska úplnosti alebo správnosti skutkových a právnych záverov a tiež výstižnosti ich vyjadrenia alebo precíznosti odôvodnenia a až z výsledku tohto posúdenia vyplývajúce následné (sekundárne) vyvodenie záveru o prípustnosti dovolania – nedáva Občiansky súdny poriadok podklad v žiadnom z jeho ustanovení.

5.4. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok jednak objektívnymi znakmi rozsudku (§ 238 O.s.p.) alebo uznesenia (§ 239 O.s.p.) odvolacieho súdu, jednak objektívnym zadaním najzávažnejších procesných väd konania súdov nižších stupňov (§ 237 O.s.p.). Účelom takéhoto (objektívneho) vymedzenia je bezpochyby zvýšiť predvídateľnosť súdneho rozhodovania a vylúčiť alebo aspoň minimalizovať subjektívny prvok pri posudzovaní prípustnosti dovolania.

Záver súdu, že napadnuté rozhodnutie súdu nižšieho stupňa je (ne)preskúmateľné, závisí vždy nielen od toho, či a ako je toto rozhodnutie odôvodnené súdom, ktorý ho vydal, ale aj od toho, aké všeobecné predstavy o riadnom odôvodnení rozhodnutia má (opravný) súd vyššieho stupňa a ako sa tieto jeho predstavy stotožňujú s individuálnym odôvodnením napadnutého rozhodnutia. V praxi sa pri tom môže zo strany súdu vyššieho stupňa vyskytnúť

rozpätie od prehnanej príslosti (rigoróznosti) cez náležitý prístup až k neopodstatnenej zhovievavosti (benevolencii).

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nemohlo byť zámerom zákonodarcu, aby riešenie tak zásadnej otázky, ktorá je z hľadiska rešpektovania princípu právnej istoty osobitne významná (otázky, či dovolanie prípustné je alebo nie je, a či teda výnimočne možno prelomiť právoplatnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia), bolo determinované tým, s akým stupňom príslosti dovolací súd pristupuje k posúdeniu, či odôvodnenie napadnutého rozhodnutia dostatočne jasne, zrozumiteľne a presvedčivo vysvetľuje skutkovú a právnu podstatu veci.

5.5. I keby teda bola (prípadne) opodstatnená námietka odporkyne, že napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné, nepresvedčivé, arbitrárne, nedostatočne odôvodnené, treba mať na zreteli, že takáto námietka sa týka tzv. inej vady konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Vada takej povahy je síce relevantný dovolací dôvod (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), úspešne je však uplatniteľný len ak je dovolanie procesne prípustné.

Ako už bolo uvedené vyššie, sama tzv. iná (v § 237 O.s.p. neuvedená) vada konania prípustnosť dovolania nezakladá.

6. Žalobcovia zastávajú názor, že súdy nemali pre rozhodnutie dostatok úplných a správnych skutkových podkladov. Najvyšší súd preto uvádza nasledovné:

6.1. V prípade neúplnosti skutkových zistení alebo nesprávnosti skutkových záverov nejde o nedostatok, ktorý by bol v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaný za dôvod zakladajúci procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 2 Cdo 130/2011, 3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012).

6.2. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykonal všetky účastníkom navrhované dôkazy, nezakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 237 písm. f/ O.s.p., lebo týmto postupom sa účastníkovi neodníma možnosť pred súdom konať (porovnaj R 37/1993 a R 125/1999).

6.3. Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je vadou konania v zmysle § 237 O.s.p. Pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, táto skutočnosť ale sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. (viď tiež napríklad uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 85/2010 a 2 Cdo 29/2011).

6.4. K námietke žalobcov, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), dovolací súd uvádza, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu.

O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá (viď R 54/2012 a tiež ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Nejde totiž o vadu konania uvedenú v § 237 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania. Keďže odporkyňa tento dovolací dôvod uplatnila v dovolaní, ktoré nie je procesne prípustné, nemohol dovolací súd podrobiť napadnutý rozsudok posúdeniu z hľadiska správnosti v ňom zaujatých právnych záverov.

6.5. Na záver k tejto časti odôvodnenia najvyšší súd ešte raz pripomína konštatovanie ústavného súdu obsiahnuté v jeho uznesení z 27. marca 2014 sp. zn. IV. ÚS 196/2014, v zmysle ktorého „prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.“.

7. Ako už bolo uvedené vyššie, k odvolaniu žalobcov (č.l. 182 spisu) proti prvostupňovému rozsudku sa vyjadrili žalovaní. Vyjadrenie žalovaných 2/ a 3/ bolo doručené právnej zástupkyňi žalobcov (č.l. 197 spisu), vyjadrenie žalovanej 1/ (č.l. 192 spisu) im ale

doručené nebolo, preto v okolnostiach prejednávanej veci (odvolací súd rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania) nemali žalobcovia ani možnosť zaujať stanovisko k tomuto vyjadreniu žalovanej 1/.

7.1. K dôsledkom procesného postupu súdu, v rámci ktorého nebolo odvolateľovi doručené vyjadrenie opačnej procesnej strany k jeho odvolaniu, senát najvyššieho súdu, ktorý koná a rozhoduje v preskúmvanej veci, zaujal v minulosti právne závery vo viacerých rozhodnutiach vydaných do 13. januára 2015 (viď napríklad sp. zn. 3 Cdo 24/2011, 3 Cdo 23/2011, 3 Cdo 129/2011, 3 Cdo 257/2012, 3 Cdo 258/2012), v ktorých opakovane konštatoval, že ak nejde o prípad uvedený v § 209 ods. 1 druhej vete O.s.p., doručí súd prvého stupňa odvolanie ostatným účastníkom, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzve účastníkov na vyjadrenie k odvolaniu; iná povinnosť mu z týchto ustanovení nevyplýva. Z Občianskeho súdneho poriadku teda nevyplýva povinnosť odvolacieho súdu predložiť druhému účastníkovi konania spätne na zaujatie stanoviska vyjadrenie druhého účastníka konania k opravnému prostriedku. Súd nie je povinný donekonečna udržiavať stav konfrontácie medzi podaniami účastníkov konania – je iba na jeho posúdení, kde je rozumná hranica takúto konfrontáciu ukončiť (III. ÚS 144/2012, III. ÚS 507/2012, IV. ÚS 19/2012). Pokiaľ má odvolací súd k dispozícii potrebné argumenty, ako aj pri dodržaní dikcie ustanovenia § 209a O.s.p. pristúpi k rozhodnutiu vo veci samej (viď tiež III. ÚS 72/09, IV. ÚS 462/2010, IV. ÚS 19/2012, III. ÚS 296/2011.). Odňatie možnosti pred súdom konať nezakladá teda sama skutočnosť, že odvolateľovi nebolo predložené vyjadrenie druhej procesnej strany k jeho odvolaniu. Obdobné právne závery boli vyslovené aj v ďalších rozhodnutiach najvyššieho súdu (viď napríklad sp. zn. 5 Cdo 40/2012 a 1 Cdo 17/2011). Iný pohľad na realizáciu práva účastníka oboznámiť sa s vyjadrením procesnej protistrany by mohol v praxi znamenať neustály (neprestajne sa opakujúci a nikdy nekončiaci) proces vyjadrovania sa jedného účastníka konania k vyjadreniu druhého účastníka konania; takýto pohľad by mohol mať až znaky prílišného právneho formalizmu, odporujúceho materiálnemu chápaniu princípu právneho štátu.

7.2. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyhlásil 14. novembra 2010 rozsudok vo veci Holub proti Českej republike, ktorým za neprijateľnú označil sťažnosť odôvodňovanú tým, že ústavná sťažnosť Ladislava Holuba bola odmietnutá bez toho, aby mu bola v konaní o nej vytvorená náležitá možnosť oboznámiť sa s vyjadreniami ostatných účastníkov predmetného konania. ESLP tu aplikoval nové kritérium prijateľnosti, ktoré bolo

zavedené s účinnosťou od 1. júna 2010 Protokolom č. 14 k Dohovoru. Podľa nového článku 35 ods. 3 písm. b/ Dohovoru totiž „Súd vyhlási za neprijateľnú každú individuálnu sťažnosť [...], pokiaľ sa domnieva, že [...] sťažovateľ neutrpel podstatnú ujmu, iba ak dodržiavanie ľudských práv zaručených v Dohovore a Protokoloch vyžaduje preskúmanie odôvodnenosti sťažnosti, pričom z tohto dôvodu nemôže byť odmietnutý žiadny prípad, ktorý nebol riadne posúdený vnútroštátnym súdom“. V uvedenom prípade boli podľa ESĽP splnené všetky čiastkové podmienky použiteľnosti tohto „nového“ kritéria. V súvislosti s otázkou podstatnej ujmy totiž dospel k záveru, že neoboznámenie sťažovateľa s obsahom vyjadrení iných účastníkov – vzhľadom k ich obsahu – neznamenal ujmu sťažovateľa na jeho práve na spravodlivý proces.

7.3. ESĽP vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel ESĽP k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

7.4. So zreteľom na časovú a vecnú aktuálnosť rozsudku ESĽP vo veci Trančíková proti Slovenskej republike najvyšší súd konštatuje, že v preskúmvanej veci bolo v konaní o dovolaní potrebné zohľadniť, že vyjadrenie žalovanej 1/ k odvolaniu žalobcov bolo formulované ako právna a skutková argumentácia a žalobcom mala byť preto daná možnosť oboznámiť sa s týmto vyjadrením. V danom prípade táto možnosť nebola žalobcom vytvorená, preto je namieste záver, že im tým bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

8. Vzhľadom na to, že v konaní bola žalobcom 1/ a 2/ odňatá možnosť pred súdom konať, je ich dovolanie nielen prípustné (§ 237 písm. f/ O.s.p.), ale aj opodstatnené (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.). So zreteľom na (procesný) dôvod zrušenia napadnutého rozsudku nezaoberal sa opodstatnenosťou argumentácie dovolateľov, že v konaní došlo k procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci. Pritom je právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní, záväzný.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 23. júla 2015

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková